

KÄSIN TEKEMISEN VIMMA

Lapin käsityöyrittäjyyden kehittämisstrategia
2007-2013

LAPIN LIITTO
2007



Soma
Collection



Cottage bag

Size: W47, D27.5, H40.5 cm. Material: Industrial felt. Color: gray.

This bag is designed for traveling to cottages by cars. The size is decided to fit in a trunk of a car. The holes of handles are big enough to be held by your hands with gloves on for the winter time. Newspaper and magazines can be just in the bag as well for the use of a part of interior. Inquiry: Aika Felt Works, www.aikafeltworks.com

Kuvat:

Etukansi: heijastin asusteet: Soma Collection/ Elina Kristo, Kemijärven yöjunamallisto:

Mie, käsin sidotut kirjat: Pöllökettu/ Eija Nykänen, huopalaukku: Aika Feltworks/ Aika Urata

Takakansi: rekipeitot: Helvi Juujärvi, rakukeramiikkaa: Maarit Mattanen, koipinahkatossut:

Erkki Juopperi, poronsarvi helmet: Ari Kangasniemi

Sivu 5: Taikatunturin Onneli Halonen ja Nina Hirvonen opintomatalla Islannissa

Sivu 7: Kojjukuksa/ Rauno Koivumaan kuksat ja Aika Uratan korurasiat Kemin lumilinnassa

Sivu 13: Kotilo / Irma Annanpalon puiset pannunaluset

Lapin liitto

Julkaisu A21 / 2007

ISBN 951-9244-50-6

Rovaniemi 2007

Saatesanat

Lappi kehittyy eturivin elämystuotannon maakuntana. Elämystuotanto kattaa useita toiminnan lohkoja. Tavoitteena tulee olla, että lappilaisiin tuotteisiin ja palveluihin asiakkaalla liittyy vahva myönteinen muistijälki. Kulttuuri ja perinteet yhdistettynä modernismin tarpeisiin ja käytäntöön antaa tunteen ja leiman tuotteille. Tämä tulisi toteutua myös lappilaisissa käsityötuotteissa.

Lapin käsityöalalla on nähtävissä kasvun ja kehityksen tulevaisuus. Sen tekeminen edellyttää kuitenkin systemaattista kehitystyötä ja maakunnallisia strategialinjauksia. Nyt valmistunut strategia luo nämä toiminnan suunnat. Alan yritykset ovat hyvin pieniä ja tarvitsevat yhteisiä verkostoja niin kehittämässä, markkinoinnissa kuin myynnissäkin. Harrastuksesta tulee edetä liiketoimintaan.

Käsityöala ei voi elää omaa elämäänsä. Sen tulee tehdä yhteistyötä muiden kanssa vahvistuakseen. Matkailu on yksi hyvä toimiala erityisesti markkinoiden ja asiakkaiden hankinnassa. Tuotteiden aitoudessa ja korkeassa laadussa ei ole tinkimistä.

Haluan lämpimästi kiittää käsityöalan kehittämisstrategian valmisteluun osallistuneita henkilöitä. Toivon innostunutta ja tuloksekasta työtä alan toimijoille strategian viitoittamalla tiellä!

Esko Lotvonen
Maakuntajohtaja

Rovaniemellä maaliskuussa 2007

SISÄLLYS

LAPIN KÄSITYÖALAN KEHITTÄMISSTRATEGIA VUOTEEN 2013 –TIIVISTELMÄ	3
ALUKSI	4
1 STRATEGIAN LAATIMISEN TAVOITTEET	6
2 KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUDEN NYKYTILA LAPISSA	8
2.1 Yritysten määrä ja toimiala	8
2.2 Keskeisimmät kehittämistarpeet	8
2.3 Oppilaitokset ja koulutustarjonta	10
2.4 Käsityöalan Innovaatioympäristö – tutkimus-, koulutus-, kehittämis- ja rahoitustahoja	12
3 LAPIN KÄSITYÖALAN KEHITTÄMISSTRATEGIA VUOTEEN 2013	14
3.1 Lapin käsityöalan visio vuoteen 2013	14
3.2 Strategiset painopistealueet	14
3.3 Kasvutavoitteet	14
3.4 Sisällölliset tavoitteet	14
Kädentaidosta kannattavaksi liiketoiminnaksi	14
Aitous ja alkuperä voimavaraksemme	15
Tuotantokeskeisyydestä verkostomaiseen toimintatapaan	16
Koordinoinnin avulla yhteiset voimavarat tehokkaasti käyttöön	16
Ovet auki kansainvälisille markkinoille	17
Käsityömuotoilu tärkeäksi osaksi Lapin matkailun vetovoimaa	17
Lappi – vahva ja uutta luova design brandi	18
Tutkimustieto ja koulutus kohtaavat yrittäjien tarpeet	19
4 NELJÄ TOIMINTALINJAA	20
(puoli)teollinen valmistus	20
design ja taidekäsityö	20
saamen käsityö	20
käsityömatkailu ja hyvinvointi	21
LOPUKSI	22
LÄHDELUETTELO	23
LIITE 1	24
LIITE 2	25

LAPIN KÄSITYÖALAN KEHITTÄMISSTRATEGIA VUOTEEN 2013 –TIIVISTELMÄ

VISIO

Lapissa käsityöryrittäjäyys on kehittynyt kannattavaksi liiketoiminnaksi eri alojen toimijoiden voimavarat yhdistämällä. Lappi on kuuluisa laadukkaista tuotteista, jotka ovat omaleimaisia ja ajanhenkisiä. Ne on valmistettu taitavasti uutta teknologiaa, perinnettä ja muotoiluosaamista hyödyntäen. Niistä huokuu arktinen puhtaus ja raikkaus. Lappilaiset käsityötuotteet ovat haluttuja vientituotteita. Lappilainen käsityö ja design tunnetaan osaavista tekijöistään.

STRATEGISET PAINOPISTEALUEET

- tuotteiden ja palvelujen saatavuus Lapissa, Suomessa ja kansainvälisillä markkinoilla
- teemapohjaisten ja alueiden omaan kulttuuriin pohjautuvien tuotteiden ja palvelujen kehittäminen

STRATEGISET PÄÄMÄÄRÄT

- luoda edellytykset käsityötoimialan yritystoiminnan kehittymiselle, kasvulle ja kilpailukyvyille
- kehittää ympärivuotista kannattavuutta ja tulosten parantumista tuotantoon, verkostoitumiseen ja laatuun panostamalla
- panostaa muotoiluun yritystoiminnan koko toimintaketjussa
- taata tehokas viestintä käsityöryrittäjien ja yhteistyökumppaneiden välillä koordinaation avulla

KASVUTAVOITTEET

- painopisteenä jo olemassa olevien yritysten liiketoiminnan kannattavuuden lisääminen
- koko toimialan vuosittainen liikevaihdon kasvutavoite +3%
- työpaikkojen lisääntyminen vuoteen 2013 mennessä 30 henkilöllä.

SISÄLLÖLLISET TAVOITTEET:

- Kädentaito kannattavaksi liiketoiminnaksi
- Koordinaation avulla yhteiset voimavarat tehokkaasti käyttöön
- Aitous ja alkuperä voimavaraksemme
- Ovet auki kansainvälisille markkinoille
- Käsityömuotoilu tärkeäksi osaksi Lapin matkailun vetovoimaa
- Tuotantokeskeisyydestä verkostomaiseen toimintatapaan
- Lappi – vahva ja uutta luova design brändi
- Tutkimustieto ja koulutus kohtaavat yrittäjien tarpeet

ALUKSI

Lapin käsityöt ja matkailu – Lapinnukeista t-paitoihin

Lappilaisesta käsityöstä puhuttaessa ei voi välttää liittämästä sitä matkailuun. Se on maakuntamme käsityöalan vahvin ominaispiirre. Se on sekä vahvuus ja rikkaus, mutta myös suuri haaste. Lapissa matkailun merkitys työn ja tulon lähteenä on huomattavasti koko maan keskiarvoa suurempi. Lapin matkailulla on elinkeinona jo pitkä historia ja sitä myöten myös matkamuuisto valmistus on kehittynyt aikojen saatossa tähän pisteeseen.

Matkailun kasvu loi pohjaa matkamuuistomarkkinoille jo 1800-luvulta lähtien. Matkailu oli aluksi harvojen herkkua ja matkamuuistoesine oli todiste matkasta, eräänlainen voitonmerkki. Siksi oli tärkeää, että matkamuuistot olivat alueelle tyypillisiä ja paikallisleimaisia. Lapinnukeilla on takanaan jo noin sata vuotta historia. Matkamuuistoina ne yleistyivät jo 1920-luvulta lähtien. Kun matkailu kasvoi 1960-luvulla, nousi koko Suomen suosituimmaksi matkamuuistolajiksi ns. lapintavara. Lapintavara kävi kaupaksi sekä ulkomaalaisille että kotimaisille matkailijoille, ja sitä oli saatavilla kaikkialta Suomesta. Lapintavaran valmistus keskittyi lähinnä Rovaniemelle, mutta sitä tehtiin myös ympäri Suomea. Matkamuuistovalmistusta 1940-luvulla pohtineessa komiteassa toivottiinkin valmistuksen tapahtuvan ”edes” Rovaniemellä ”aidon paikallissävyn” säilyttämiseksi. (Heikkilä, Kyläniemi 2004)

Mutta minkälaista historiaa kirjoitamme tästä eteenpäin? Nyt 2000-luvulla Lapissa on lappilaisten tuotteiden kanssa matkamuuistojen kentällä kilpailemassa edullisten työvoimakustannusten maissa valmistettu käsityö. Matkamuuistoja tarvitaan ja siten myös edullista tuontitavaraa. Haastattelujen mukaan matkamuuistoalan jälleenmyyjän liikevaihdosta jopa 60-70 % saattaa tulla tuontitavarasta. Vaihtoehtojen löytäminen halpatuonnille ja olemassa olevien kotimaisten tuotteiden kehittäminen ja arvokkaasti esille tuominen ja markkinointi ovat kuitenkin tärkeä osa matkailun kehittämistä. Matkailija, joka tulee Suomeen odottaa aitoja elämyksiä myös muistoksi kotimaahan vietäväksi.

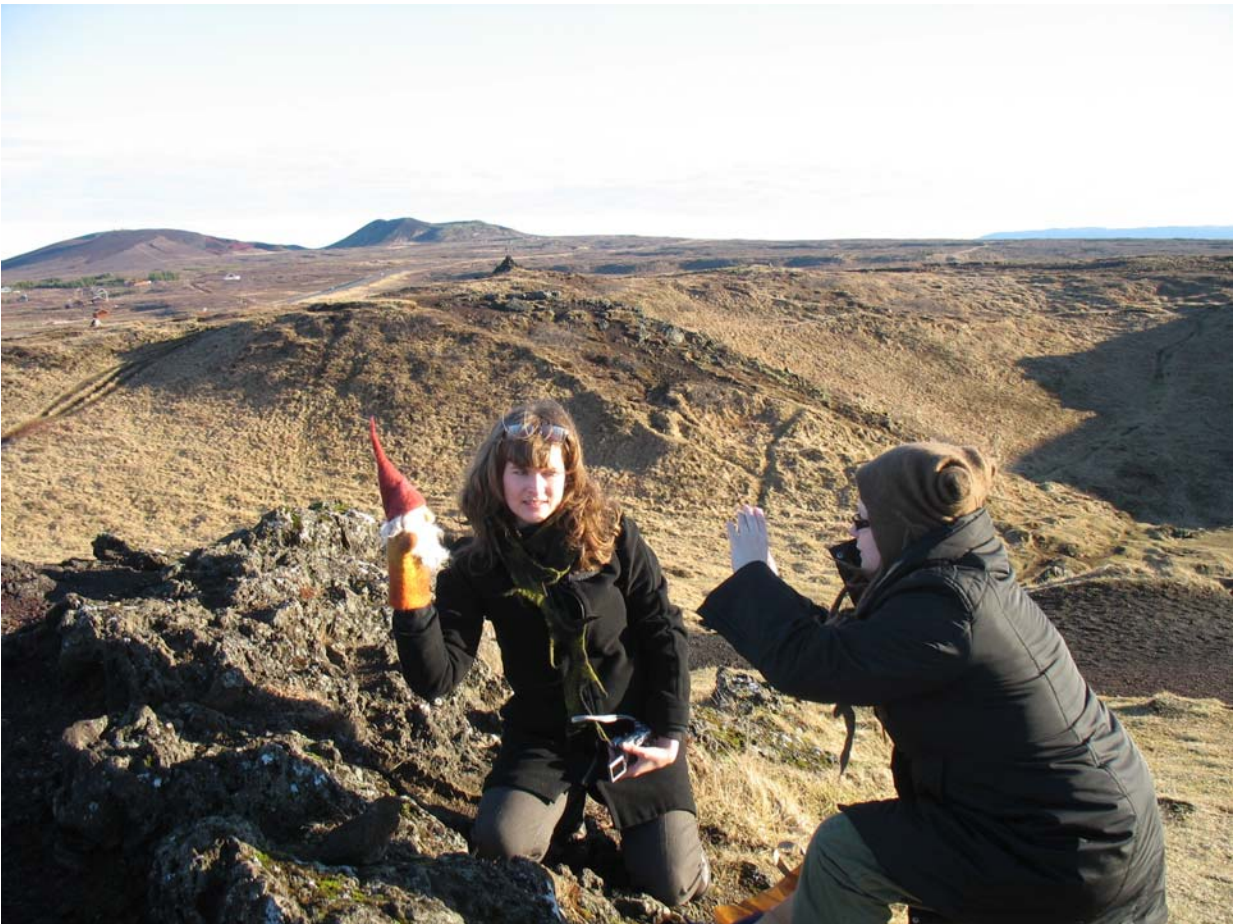
Ei pidä kuitenkaan unohtaa kaikkein perimmäisiä lähtökohtiamme - sitä, että käsityöt on aikojen kuluessa valmistettu taidokkaasti maakunnassamme omiin tarpeisiimme ilman matkailuun liittyvää kysyntää. Olipa kysymys peräpohjalaisesta talonpoikaiskulttuurista tai saamelaisesta paimentolaiskulttuurista, tärkeää on ollut esineen esteettisyys. Erityiset olosuhteet käyttöesineiden valmistamiselle ovat täällä luoneet pohjoisuus ja niukkuus. Silloin selviytymisen strategiana on ollut sopeutuminen luonnon asettamiin ehtoihin ja sen kunnioittaminen.

Sisko Ylimartimo kuvailee kauniisti ja osuvasti tätä strategiaa Lapin yliopiston Lumon Tulet julkaisussa. Entisajan avainsanat selviytymiseen ja menestymiseen toimivat myös tämän päivän yritystoiminnan kovassa kilpailussa. *Kekseliäisyys* on taito jolla onnistuttiin tekemään niukoista materiaaleista kauniita käyttöesineitä, kuten esim. peräpohjalaisnaisten nukkaraanu. Tämän päivän ruotsalaisen menestystarinan, Ikean salaisuus on kaiken kestävässä tasa-arvon, kekseliäisyyden ja järkevyyden ideologiassa. (Seppälä 2007) Yrityksellä on taito tehdä kauniita ja järkeviä käyttöesineitä edullisesti. *Vastavuoroisuuden* ilmenemisenä Ylimartimo mainitsee aviopuolisojen vanhan perinteen lahjoittaa toisilleen käyttöesineitä. Nyt vastavuoroisuus toimii matkailussa, kun matkailijat tuovat lappilaisille yrittäjille työtä ja toimeentuloa ja saavat palkaksi pohjoisesta kulttuurista syntyneitä elämyksiä. Se voi olla vaikkapa ikimuistoinen selviytymisen kokemus pohjoisessa kylmyydessä.

Elämme elämystaloudessa, jossa ihmiset kaipaavat tarinoita valitsemiensa tuotteiden taakse. Ostokäyttäytyminen muuttuu jatkuvasti - tavarat kilpailevat entistä enemmän markkinoista palvelujen, aktiviteettien ja hyvinvointiin liittyvien hoitojen kanssa. Jotta vastavuoroisuus luonnon kanssa toteutuisi vaaditaan tekijöiltä kestävän kehityksen periaatteiden noudattamista. Tärkeitä arvoja ovat *vastuullisuus ja eettisyys*. Näihin arvoihin pohjaavina menestyvinä esimerkkeinä toimivat Lumene ja Detria, jotka käyttävät Lapin luonnosta saatavia raaka-aineita. Kansainvälisessä vaatebisneksessä eettisiin ja ekologisiin arvoihin perustuvat nuorille suunnatut vaatemerkit, joiden volyymeissä ei enää puhuta nappikaupasta, ovat nouseva trendi.

Lähihistoriaamme kuulunut *niukkuus* on myös tämän päivän nouseva trendi ja mahdollinen strateginen valinta. Tavarapaljouden keskellä elävissä alkaa olla kasvava joukko niitä, jotka ovat kiinnostuneita ”vaikeasti saatavista” tuotteista. Taito tehdä käsityötuote niin houkuttelevaksi, että sen valmistumista jaksetaan odottaa voi olla yksi tulevaisuutemme menestystarinoita. Haasteenamme on toimia edelläkävijöinä tuote- ja palveluvalikoimaa toteuttaessamme.

Jaana Moona, Lapin liitto, Käsité 2 – hankkeen projektipäällikkö



1 STRATEGIAN LAATIMISEN TAVOITTEET

Tässä käsityörittäjyyden kehittämisstrategiassa luodaan käsityön visio Lappiin vuodelle 2013. Kehittämisstrategian tavoitteena on ottaa huomioon Lapin olosuhteet ja löytää suuntaviivat kannattavan käsityöyrittäjäsektorin luomiseen Lapissa. Tavoitteena on löytää työkaluja sekä olemassa olevien yritysten vahvistumiseen että uusien innovaatioiden saattamiseksi kukoistaviksi yrityksiksi. Lapista löytyy paljon osaamista. Nyt tarvitaan lisää rohkeutta ja mahdollisuuksien esiin nostamista, jotta osaamisesta syntyy menestystarinoita. Siihen tarvitaan kovaa työtä, pitkäjänteisyyttä, tavoitteellisuutta, yhteistyötä ja lappilaista käsin tekemisen vimmaa.

Suomen käsityöalan nykytilanteesta on saatavilla paljon ajankohtaista tietoa. Lokakuussa 2006 valmistui KTM:n kokoaman Käsiyöalan yritystoiminnan edistäminen – työryhmän laatima valtakunnallinen kehittämisstrategia: *Käsillä yrittäminen – Käsiyöalan yrittäjyyden kehittämisstrategia 2007-2013*. Strategian keskeiset kehittämistoimenpiteet ovat tiivistetysti:

- 1) työvaltaisten mikroyritysten olosuhteet kuntoon työnantaja- ja veroratkaisuilla sekä alentamalla työllistämiskynnystä
- 2) yksittäisistä projekteista pitkäjänteiseen kehitystyöhön ja uusien tuotteiden ja palveluiden konkreettiseen kehittämiseen sekä toimenpiteiden valtakunnallinen koordinointi
- 3) ammatillisen koulutuksen kehittäminen ja yrityspalvelut yrittäjien ulottuville kytkevä käsityöalan räätälöidyt yrityspalvelut seudulliseen yrityspalvelujärjestelmään, tuotekehityspalvelun ja kansainvälistymispalvelujen kehittäminen sekä monikulttuurisuuden huomioon ottaminen
- 4) käsityö näkyväksi – projekti KTM:n ja OPM:n ja alan toimijoiden yhteistyönä
- 5) Suomen Taitoverkko käsityön sähköiseksi kansainväliseksi tietopankiksi ja markkinointivälineeksi sekä jälleenyntiverkoston kehittäminen
- 6) tutkimuksen vahvistaminen 3-vuotisbarometreillä, erillisselvityksillä

sekä tutkimustiedon kokoamisella ja jakamisella

Matkailu on ollut Lapin kehittämisen painopistealana jo 1980-luvun alusta lähtien. Samoin luonnontuotealan kehittämiseen on panostettu Lapissa voimakkaasti vuodesta 2000 lähtien. Nämä kaksi veturialaa ja niiden kehitysnäkymät ovat tärkeimmät yhteistyökumppanit Lapin käsi- ja taideteollisuutta kehitettäessä. Näiden alojen toimintamalleista oppiminen ja kehittämissyhteistyö pitkäjänteisesti ovat erittäin tärkeitä asioita. Yhteisiä painopistealueita löytyy mm. asiakaslähtöisyydestä, yrittäjien verkostoitumisesta, laadun nostamisesta, tuotekehityksestä, sekä liiketoimintaosaamisen kehittämisestä.

Luovien alojen liiketaloudellinen merkittävyys on jo pitkään huomioitu kansainvälisesti ja alaan panostetaan voimakkaasti. Senpä takia myös käsityöalalla tulee toimia proaktiivisesti ja hahmottaa alaa suhteessa kokonaisuuksiin tulevaisuuden suunnittelussa ja tekemisessä.

Vuoden mittaisen Lapin käsityö- ja luonnontuotealan kehittämishankkeen (Käsite) aikana on kerätty tietoa tämän hetkisestä Lapin käsityösektorin tilanteesta, perehdytty luonnontuotealan kehittämistoimenpiteisiin ja yhteistyömahdollisuuksiin. Sen lisäksi on kartoitettu valtakunnallisesti ja kansainvälisesti käsityö- ja design alan toimintamalleja.

Strategian tekoa varten on haastateltu useita yrittäjiä, opiskelijoita ja kehittämishankkeiden toimijoita sekä Lapissa että muualla Suomessa. Käsiyö- ja luonnontuotealan yrittäjille lähetettiin yrittäjäkysely. Ajatuksia on syntynyt keskustelutilaisuuksissa, benchmarking matkoilla, sparraus- ja ohjausryhmän kokouksissa ja seminaareissa.

Tässä Lapin liiton laatimassa kehittämisstrategiassa käsityöalalla tarkoitetaan sellaista toimintaa, joka pyrkii hyödyntämään käsin tekemisen tietotaitoa yritystaloudellisin periaattein.



2 KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUDEN NYKYTILA LAPISSA

2.1 Yritysten määrä ja toimiala

KTM:n *Käsityörittäjyys Suomessa 2000-luvulla* toimialaselvityksen mukaan vuonna 2003 Suomessa toimi 9 000 – 10 000 käsityöyritystä, jotka työllistivät suoraan lähes 14 000 kokopäivätyöntekijää. Liikevaihtoa nämä yritykset tuottivat 1,4 miljardia euroa. Tässä tutkimuksessa käsityöyrityksiksi on luettu kaikki alle 10 hengen käsityöyritykset, jotka valmistavat näkyviä käsityötyyppejä tuotteita tai niiden korjaus- ja koulutuspalveluja. Käsityöyritykset työllistävät välillisesti lukuisia alihankkijoita ja palveluyritysten työntekijöitä. Kokonaisuudessaan käsityötoimialojen välitön ja välillinen työllisyysvaikutus kansantaloudessa on arviolta 21 000 henkeä. (Lith 2005)

Seuraavasta listasta näkyy karkea toimialaluokitus, jota on käytetty KTM:n toimialaselvityksessä ja tässä Lapin käsityöalan tämän hetkisen työllisyys ja liikevaihto tilanteen arvioinnissa. Yksityiskohtainen luokittelu löytyy liitteestä 2: Lapin käsityöyritykset toimialoitain Tilastokeskuksen toimipaikkarekisterin mukaan 2004.

- Tekstiilien valmistus
- Vaatteiden valmistus
- Nahan ja nahkatuotteiden valmistus
- Puusepän ja muiden puutuotteiden valmistus
- Painaminen ja kirjansidonta
- Lasin ja lasituotteiden valmistus
- Keraamisten tuotteiden valmistus
- Kivituotteiden valmistus
- Metallin takominen ja metallituotteiden valmistus
- Laivojen ja veneiden valmistus ja korjaus
- Huonekalujen valmistus
- Kultasepäntuotteiden valmistus
- Soitinten valmistus
- Urheiluvälineiden valmistus
- Pelien, leikkikalujen ja muiden tuotteiden valmistus
- Jalkineiden ja nahkatuotteiden korjaus
- Kellojen, kultasepäntuotteiden ja yms. tuotteiden korjaus

Lapista löytyy Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2004 tämän otannan tuloksena 294 toimipaikkaa, jossa henkilöstön määrä oli 331 henkeä. Kohderyhmän kokonaisliikevaihdoksi ilmoitettiin n. 38,75 miljoonaa euroa.

Käsityötoimialasta ei ole olemassa yhtä, kattavaa määrittelyä ja listausta. Eri tahot käsittelevät käsityöläisen hieman eri kriteerein. Käsityöala koostuu useiden toimialojen sisällä olevasta yritysjoukosta. Käsityö liittyy moniin eri toimialoihin: puuala, metalliala, jalometalliala, kiviala, tekstiiliala, vaatetusala, keramiikka, nahka-, kenkä- ja turkisala, koristesineet, liikelahja ja posliini. Käsityöala ei ole kuitenkaan staattinen, sillä uusia käsityöammatteja ja palveluja syntyy koko ajan. Näitä ammatteja ei tällä tilastointitavalla välttämättä löydy. Esim. taideteollisen muotoilun ja suunnittelun toimialaa ei ole KTM:n toimialaselvityksessä luettu käsityötoimialaksi.

Selvityksessä todetaan, että yli 60 prosenttia kaikista ”käsityöläisammattien” työllisistä on toimialoilla, joita kutsutaan selvityksessä käsityötoimialoiksi.

Käsityöalan luokittelutavat eroavat toisistaan eri Euroopan maissa. Irlannissa asia on ratkaistu perustamalla rekisteri, johon voi maksutta liittyä kaikki tietyt kriteerit täyttävät käsityöläiset. Siellä toiminnan organisoivat Crafts Council of Ireland ja toiminnassa mukana olevat ammatit edustavat lähinnä muotoiltua käsityötä. Mukana on siten suppeampi joukko ammatteja kuin Suomessa vuonna 2005 tuotetussa barometrissa. Tästä ns. Irlannin mallista on saatu hyviä tuloksia maan käsityöalan edistämiseksi koordinoitusti ja kokonaisvaltaisesti.

2.2 Keskeisimmät kehittämistarpeet

Syksyllä 2005 Käsité projekti lähetti yritys-kyselyn 140:lle lappilaiselle käsityöyritykselle ja 22:lle luonnontuotteita jatkojalostavalle yritykselle. Kysely sisälsi yrityksen perustietokyselyn, swot analyysin ja kehittämistarvekyselyn. Vastauksia tuli 48, joista kolme vastasi pelkästään swot analyysiin ja kehittämistarvekyselyyn.

Kyselyyn vastanneet:	45
Heistä kokopäiväisesti toimivia:	36
Toiminimellä toimivia yksinyrittäjiä:	30
Kaksi henkilöä työllistäviä:	9
Enemmän kuin neljä henkilöä työllistäviä	1

Myyntikanavat:	
Suoramyyntitapahtumat:	20
Tukkumyynti:	29
Vienti:	3

Tuotteissa käytetyt materiaalit:	
puu	17
luu:	9
villa:	12
muut tekstiilimateriaalit:	11
jalometallit:	6
nahka:	11
marjat ja yrtit:	6
keramiikka:	4

Erityisesti matkamauistoja valmistavat yritykset ilmoittivat käyttävänsä valmistukseen useita eri materiaaleja.

Alihankintatyö:	
Kiinnostunut saamaan alihankintatyötä:	13
Toimii alihankkijana:	10
Käyttää alihankkijoita:	17

Vastanneista kolmellakymmenellä oli alan koulutus, joko artesaani, artemi tai muu alan ammattitutkinto. Joko koulutuksen tai työkokemuksen kautta hankittu ammattitaito tuotteiden valmistukseen on kyselyyn vastanneiden keskuudessa kaiken kaikkiaan korkea.

Yrittäjien kehittämistarpeita

Kuten odotettua oli, suuri osa vastaajista pitää tärkeimpänä kehittämistarpeena markkinointia. Seuraavaksi tärkeimmiksi nousee verkostoituminen ja sen jälkeen tuotekehitys ja myynti. Verkostoitumisen tärkeys nousee erityisesti markkinoinnin yhteydessä, yhteisten tuoteperheiden kehittämisessä sekä verkostoitumisessa matkailun kanssa. Alan yleisen imagon nostaminen katsotaan tärkeäksi. Yhteistä tunnusta laadukkaille tuotteille ja myymälöille ehdotetaan. Yhteistyötä koulujen kanssa esimerkiksi työharjoittelupaikkana kaivataan.

Useiden haastattelujen ja yrittäjien yhteydenottojen aikana moni yrittäjä mainitsi tarpeen saada lisätietoa perusliiketoimintaosaamisesta, erityisesti mikroyrityksen johtamisesta ja tuotteiden hinnoittelusta. Omaan kielitaitoon kaivattiin kohennusta. Työtilojen löytyminen monella paikkakunnalla on vaikeaa. Kehittäjä ja rahoittaja tahoilta toivottiin apua esimerkiksi verkostoitumisen syventämiseen matkailualalla, vientimarkkinoiden kehittämiseen ja markkinointimateriaalien hankkimiseen. Lisäksi haluttiin saada asiantuntija-apua liiketoiminta-, markkinointi- ja tuotantotekniseen osaamiseen. Jo olemassa olevasta konsultointi ja koulutustarjonnasta oli varsin vähän tietoa.

Usea käsityöalan yrittäjä, erityisesti taidekäsityön tekijät ovat ilmaisseet tarpeensa yhteisiin työ- ja näyttelytiloihin. Toimitilaan liittyvissä järjestelyissä olisi suotavaa, että kunnat olisivat aktiivisia tilaratkaisujen järjestämisessä. Erityisesti matkailupaikkakunnilla ”Käsityöta- lo” tyyppiset tilat sekä ammattia että harrastustoimintaa harjoittaville olisivat alaa aktivoitavia ja toimisivat alueellisen käsityökulttuurin ja taidekäsityön näyteikkunoina ja informaatiopisteinä. Melkein poikkeuksetta jokaisesta Suomen kaupungista löytyy ”käsityöta- lo”. Esimerkkeinä Oulun Maakari, Vaasan Loftet, Seinäjoen Kaarakan talo, Tampereen Verkara- nta, Mikkelin Kenkävero.

Jälleenmyyjien kommentit

Lappilaisia jälleenmyyjä haastatellessa on- gelmana toistuu lappilaisten tuotteiden vaikea löytäminen. He myisivät mieluummin enem- män paikallisia tuotteita, mutta joko tekijöitä ei löydy tai toimitusvarmuus on heikko. Myös muualla Suomessa lappilaiset tuotteet koe- taan kiinnostaviksi. Niihin kaivataan kuitenkin enemmän uusiutumista. Myös sisustus- ja muotiliikkeet pääkaupunkiseudulla kokevat Lappi-aiheiset tuotteet houkutteleviksi ajan- henkisiksi ja käyttötarkoituksiin soveltuviksi suunniteltuina. Lappilaisen imagon ja materi- aalien käytössä nähdään paljon käyttämättö- miä ja toteuttamiskelpoisia mahdollisuuksia.

Opiskelijoiden kommentit

Keskusteluissa useat opiskelijat ja nuoret yrittäjät kertovat heidän olevan vaikeaa löytää paikkaa yrittäjämaailmassa. Nuori uusi into ja tuotekokeilut eivät pääse esille. Yliopisto- opiskelun aikana kaivataan henkilökohtai-

sempaa ohjausta oman suunnan etsimisessä ja yrittäjyysopintojen parantamista. Verkostojen rakentaminen jo opiskeluaikana koetaan tärkeäksi. Osaa heistä matkailun tarpeisiin valmistettavat tuotteet eivät kiinnosta ja he näkevät toiminnan vaikeaksi matkailun leimattaessa koko yritys ympäristön Lapissa. Osa

taas on kiinnostunut matkailijoista haluten tarjota heille erilaisia ja uudenlaisia tuotteita, mutta myyntikanavien löytäminen näille on koettu vaikeaksi. Nuoret tekijät kaipaavat myös yhteisiä myyntiloja, joissa heillä voisi olla myös näyttely ja kahvila toimintaa.

Yrityskyselyn pohjalta koottu SWOT –analyysi:

<p>VAHVUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aidot kotimaiset raaka-aineet • Ekologisuus • Laaja asiakaskunta • Hyvä ammattitaito • Luovuus • Työn mielekkyys 	<p>HEIKKOUEDET</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hajasijoittuneisuus • Pääoman puute • Sesonkimaisuus • Tuotteiden vähäinen uusiutuvuus
<p>MAHDOLLISUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tehokas ja segmentoitu markkinointi • Alihankintaverkoston kehittäminen • Ympärivuotisen elinkeinon kehittäminen • Laatutason nostaminen • Tavoitteelliset suunnitelmat • Verkostoituminen tuoteperheiden kehittämisessä, markkinoinnissa ja myynnissä • Verkostoituminen matkailusektorin kanssa 	<p>UHAT</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kilpailu halpatuotteiden kanssa • Liika riippuvuus matkailusta • Oma jaksaminen

2.3 Oppilaitokset ja koulutustarjonta

Käsi- ja taideteollisen alan ammatillista koulutusta saa Lapissa seuraavista oppilaitoksista.

Korkeakoulu aste:

Lapin yliopiston taiteiden tiedekunta on Suomen ainoa yliopistollinen taideteollisen alan tiedekunta. Tiedekunnassa toimii viisi koulutusohjelmaa:

- audiovisuaalinen mediakulttuuri
- graafinen suunnittelu
- kuvataidekasvatus
- tekstiili- ja vaatetusala
- teollinen muotoilu

Toinen aste:

Lapissa toisen asteen käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto (artesaani) on mahdollista suorittaa Länsi-Lapin ammatti-instituutissa ja Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa, joissa molemmissa on sekä peruskoulu- että ylioppilaspohjaiset aloituspaikat. Näiden lisäksi Merikosken ammatillinen koulutuskeskus Ylitorniolla tarjoaa artesaanin koulutuksen myös henkilöille, jotka tarvitsevat terveydellisistä tai muista syistä opinnoissaan ja työllistymisessään erityistä ohjausta, neuvontaa ja tukea. Ammattikorkeatasoista käsi- ja taideteollisuusalan koulutusta ei ole Lapissa tarjolla.

Kulttuuriala:

Länsi-Lapin ammatti-instituutti

- tekstiili- ja vaatetussuunnittelu ja valmistus/Tervola ja Tornio
- esinesuunnittelu- ja valmistus (kivi, viiriketoiminnan ohjaaja, keramiikka ja puu) Tervola ja Loue

Saamelaisalueen koulutuskeskus/Inari

- saamenkäsitöiden esinesuunnittelu- ja valmistus: kovat materiaalit, saamenkäsitöiden tekstiili- ja vaatetussuunnittelu ja valmistus: pehmeät materiaalit ja esinesuunnittelu- ja valmistus: korukivi- ja jalometalliala

Merikosken ammatillinen koulutuskeskus/Ylitornio (erityisopinnot)

- tekstiili- ja vaatetussuunnittelu ja valmistus

Tekniikan ja liikenteen ala:

Rovaniemen tekninen ammattioppilaitos

- puuseppä ja pukuompelija

Kemi-Tornion ammattiopisto

- koulutusohjelma: pukuompelija
- puuseppä

Kemijärven ammattiopisto

- puuseppä

Sodankylän ammatti-instituutti

- vaatetusalan perustutkinto

Oppilaitosten koulutusohjelmissä tapahtuu jatkuvaa muutosta. Tällä hetkellä tilanne on näin.

Ammattikoulutusta ja jatkokoulutusta, käsityöalan koulutusohjelmat:

Yhteispohjoismainen Nord koulutus/Övertorneå (haku työvoimatoimiston kautta)

- betonityöntekijä/muurari, seppä, huonekalupuuseppä, sisustuspuuseppä, nahkakäsityö: peruskurssi, jalkinekorjaaja ja nahka- pukuompelu

Opiskelijoiden sijoittuminen valmistumisen jälkeen

Yliopistotason tutkinnon suorittaneet:

- 1) Lapin yliopiston Taiteiden tiedekunnasta valmistuneiden sijoittuminen työelämään puolen vuoden kuluttua valmistumisesta

vuonna 2005 (Lähde: Lapin yliopiston sijoittumiskyselyt)

	Henkilöä	%-osuus
Valmistuneita	61	
Kyselyyn vastasi	43	
Sijoittuminen		
Työssä	32	74,42%
Työtön	5	
Opiskelu ym.	6	
Yhteensä	43	
Työpaikan sijainti lääni		
Lapin lääni	10	31,25%
Oulun lääni	3	
Muu	19	
Yhteensä	32	
Vastaako työ koulutusta		
Kyllä	29	90,63%
Ei	3	
Yhteensä	32	

- 2) ”Viisi vuotta työelämässä” - Monialayliopistoista vuonna 2000 valmistuneiden sijoittuminen työmarkkinoille (Korhonen, Sainio 2006)

Tämän uraseurantahankkeen kaikki taideteollisen koulutusalan edustajat ovat Lapin yliopistosta valmistuneita. Taideteollinen korkeakoulu ei ollut mukana hankkeessa. Vastajia on yhteensä 30 (joista vain kolme miestä) ja vastausprosentti 55.

Lähes puolet vastaajista on ollut työttömänä työuran ensimmäisten viiden vuoden aikana. Työttömyyden keston keskiarvo verrattuna koko aineistoon on korkein. Kyselyhetkellä syksyllä 2005 kukaan vastaajista ei ollut työttömänä. Neljä viidestä oli vakituisessa työsuhteessa. Taiteen maistereista 60% oli työllistynyt kuntasektorille ja heistä melkein kaikki opetustehtäviin. Työssä olevista vastaajista kolme neljästä oli työssä joko Pohjois-Pohjanmaalla tai Lapin maakunnassa.

Kuitenkin vain 60% vastaajista oli kokonaan koulutustasoa vastaavassa työssä ja yhtä suuri osuus kertoi toimivansa kokonaan koulutusalaansa vastaavissa tehtävissä. Taiteen maisterit ovat tilanteesta huolimatta melko tyytyväisiä työtehtäviinsä. He kokevat työssä tärkeimmäksi kyvyn itsenäiseen työhön. Koulutus kehittää vastaajien mielestä hyvin alan

teoreettista osaamista ja käytännön taitoja. Suurimmat puutteet koulutuksessa nähtiin viestintä- ja ryhmätyötaidoissa sekä johtamistaitoihin ja esiintymiskykyyn panostamisessa. Taiteen maistereiden bruttopalkan mediaani on 2 555 euroa kuukaudessa. Se on vajaa 200 euroa matalampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani

Artesaanitutkinnon suorittavat:

Lapin läänissä toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa kulttuurialaa opiskelevilta kysyttiin opiskelun aikana oma arvio elämäntilanteesta neljän kuukauden kuluttua valmistumisesta. Vastausprosentti oli 89%. Näyttötutkinnon suorittavat aikuisopiskelijat eivät kuulu tämän kyselyn joukkoon. (Lähde: Lapin lääninhallitus, Lapin toisen asteen ammatillisista oppilaitoksista valmistuvien sijoittuminen vuonna 2006)

	Henkilöä	%-osuus
Valmistuvia	71	
Kyselyyn vastasi	63*	
Sijoittuminen:		
Oman alan töissä	13	21%
Muissa kuin oman alan töissä	18	29%
Opiskelee päätoimisesti	18	29%
Varusmies- tai siviilipalveluksessa	2	3%
Äitiys- tai vanhempainlomalla	1	2%
Työtön	6	10%
Muu	5	8%

*Vastaaajista 59 on Länsi-Lapin koulutuskuntayhtymän ja 4 Saamelaisalueen koulutuskeskuksen opiskelijoita. Valmistumisajankohta oli 31.7.2006 mennessä.

Toimenpide-esityksiä:

- Aikuiskoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen asemaa tulee vahvistaa käsi- ja taideteollisuusalalla.
- Tarkoituksenmukaisten ja joustavien yhteistyötapojen luominen oppilaitosten, paikallisten käsityö- ja matkailualan yrittäjien kanssa on tärkeä kehittämiskohde.
- Yrittäjäosaamiseen liittyvää tiedonvälitystä oppilaitosten ja neuvontaorganisaatioiden välillä tulee tehostaa.

2.4 Käsityöalan Innovaatioympäristö – tutkimus-, koulutus-, kehittämis- ja rahoitustahoja

Filosofi Pekka Himasen mielestä suomalaiset ovat innovatiivisia tuotteita ja tuotantoprosesseja kohtaan eli idealuovuudessa, mutta heikkoja innovoimaan liiketoimintamalleja ja ”brändien” rakentamista, eli bisnesluovuudessa, joka muuntaa idean taloudelliseksi tuloksi. (Kuisma, Laakso, 2004). Tämä väittämä pitää paikkaansa myös käsityötuotteiden kaupallistamisessa.

Menestyvät innovaatiot syntyvät osaamista yhdistelemällä ja eri osaamisalojen rajapinnoissa. Innovaatio on uudistumista, kyseenalaistamista ja asioiden näkemistä välimatkan päästä.

Tie toisen alan ymmärtämiseen on tärkeää esim. käsityöalan ja matkailun yhteistyön kehittämisessä ja innovaatioiden syntymisessä. Eri aloihin liittyvän tutkimustiedon välittäminen ymmärrettävällä kielellä ja sen helppo saatavuus on ensiarvoisen tärkeää.

Opetusministeriö ja Kauppa ja teollisuusministeriö tuottavat tutkimustietoa kulttuurin ja luovien alojen liiketoiminnasta. Opetusministeriö hallinnoi ja organisoii kulttuurin vientiin liittyviä hankkeita. Suomen Taideteollisuusyhdistys ry:n ylläpitämä **Design Forum Finland** on promootio-organisaatio, joka edistää muotoilun käyttöä teollisuudessa ja muussa yritystoiminnassa. **Taito Group** -järjestön keskusliitto toimii alan asiantuntija- ja yhteistyö-organisaationa sekä edistää käsityötä mm. kehittämishankkeilla, julkaisuilla ja tietopalveluilla.

Keskeisimmät käsityöalan innovaatioympäristön toimijat Lapissa ovat Lapin yliopisto, Lapin käsi- ja taideteollisuus ry, Saamelaisalueen koulutuskeskus, LEO ja Lapin taidetoimikunta

Lapin yliopisto pyrkii strategiansa mukaisesti edistämään Lapin elinkeinorakenteen uudistumista ja uusien elinkeinojen syntyä tiedettä, taidetta ja teknologiaa innovatiivisesti yhdistämällä.

Lapin yliopiston tarjoamat palvelut tutkimukseen ja koulutukseen voivat sisältää esimerkiksi ideaklinikan, kummitoimintaa, tietoiskuja, yritysprojekteja, harjoittelutarjontaa, workshoppeja yrittäjille ja opiskelijoille ja rekryointipalveluja.

Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus - LEO - on asiantuntijaorganisaatio, joka kehittää ja tarjoaa asiantuntijapalveluja yrityksen tuotekehitysprosessien eri vaiheisiin. Palvelut keskittyvät tuotteiden elämyksellisyyden kartoittamiseen sekä uusien ja jo olemassa olevien tuotekonseptien ja palveluiden elämysellistämiseen. (www.elamystuotanto.fi)

Näiden lisäksi on olemassa useita käsityöalaaan liittyviä kehittäjä-, rahoittaja- ja neuvontaorganisaatioita. Katso liite 2.



3 LAPIN KÄSITYÖALAN KEHITTÄMIS-STRATEGIA VUOTEEN 2013

3.1 Lapin käsityöalan visio vuoteen 2013

Lapissa käsityöyrittäjyys on kehittynyt kannattavaksi liiketoiminnaksi eri alojen toimijoiden voimavarat yhdistämällä. Lappi on kuuluva laadukkaista tuotteista, jotka ovat omaleimaisia ja ajanhenkisiä. Ne on valmistettu taitavasti uutta teknologiaa, perinnettä ja muotoiluosaamista hyödyntäen. Niistä huokuu arktinen puhtaus ja raikkaus. Lappilaiset käsityötuotteet ovat haluttuja ja helposti tavoitettavia vientituotteita. Lappilainen käsityö ja design tunnetaan osaavista tekijöistään.

3.2 Strategiset painopistealueet

Jotta Lapin käsityöalalle aikaansaadaan voimakas kasvu, kehittämistoiminta kohdistetaan seuraaviin strategisiin painopistealueisiin:

Tuotteiden ja palvelujen saatavuus Lapissa, Suomessa ja kansainvälisillä markkinoilla

Saatavuuden kehittämiseen liittyy monia toimenpiteitä liittyen tuotteen toteutukseen – esim. tuotantoprosessit. Käsityötuotteet tulee saada myyntiin sinne, missä asiakkaat liikkuvat - myös eri alojen erikoisliikkeisiin lahjavaraliikkeiden lisäksi. Messut, näyttelyt ja tapahtumat ja uudet innovatiiviset myyntikanavat vaativat kehitystyötä. Omat internet-sivustot ovat jo yrityksen olemassa olon edellytys tuotteiden markkinointikeinona.

Teemapohjaisten ja alueiden omaan kulttuuriin pohjautuvien tuotteiden ja palvelujen kehittäminen

Entistä voimakkaampi Lapin erityispiirteiden, kulttuuriperinteen ja luonnon hyödyntäminen muotoilussa ja lappilaisten materiaalien mahdollisuuksien hyödyntäminen materiaalina ovat pääpainopisteitä.

Suomen matkailustrategiassa 2007 - 2020 yhtenä matkailun painopisteistä on teemapohjaisten tuotteiden kehittäminen. Tuote-

teemoina mainitaan esim. lumi ja joulutuotteet, vesistötuotteet, suomalaiset hyvinvointituotteet ja tapahtumat. Erityisesti Lapissa yhteistyö matkailusektorin kanssa tarjoaa paljon mahdollisuuksia. Käsityö- ja matkailuyrittäjän yhteistyö vaatii käsityöyrittäjältä erityisesti tilaajan tarpeisiin vastaamisen valmiutta - teemaan tai tapahtumaan liittyvää tuotteiden räätälöintiä. Toisaalta käsityöyrittäjä voi tarjota omaa innovatiivista kädentaitojen osaamista ohjelmopalveluna.

3.3 Kasvutavoitteet

- painopisteenä jo olemassa olevien yritysten liiketoiminnan kannattavuuden lisääminen
- koko toimialan vuosittainen liikevaihdon kasvutavoite +3%
- työpaikkojen lisääntyminen vuoteen 2013 mennessä 30 henkilöllä.

Käsityösektorin liikevaihto tulee saada voimakkaaseen kasvuun kehittämällä liiketoimintamalleja ja tehostamalla markkinointia. Kasvutavoitteiden toteutuminen edellyttää panostamista kasvuyrityksiin ja pienten yritysten kannattavuuden parantamiseen.

Veturiyritysten rooli verkostomaisen valmistuksen mahdollistamiseksi ja liikevaihdon kasvun aikaansaamiseksi on ratkaiseva. Jo olemassa olevien yritysten rooli kokemuksen, tuotantokapasiteetin ja/tai markkinointiosaamisen saralta on ensiarvoisen tärkeää, jotta uudet innovaatiot pääsevät myös toteutumaan. Verkostoveturi voi myös olla vahvasti asiakkaan tunteva muotoilun asiantuntijayritys, tai matkailutuotteisiin liittyessä matkailuyritys.

3.4 Sisällölliset tavoitteet

Kädentaidosta kannattavaksi liiketoiminnaksi

Työllisyysmahdollisuuksien kannalta käsityöalan ongelmana on, että se tarjoaa usein melko alhaisen tulotason tekijälleen. Tässä suhteessa käsityötuotanto ei ole erityisen houkutteleva ala. Toisaalta vetovoimatekijöitä

on työn mielekkyys, käytännön läheisyys, luovuus, kiinnostavuus, ihmissläheisyys ja joustavuus. Käsiyöläisten alhainen tulotaso liittyy osittain osa-aikatyön yleisyyteen alalla. Toisaalta osa-aikatyö on monilla käsiyöläisillä seurausta kysynnän puutteesta ja tuotannon vähyydestä. Pienen liikevaihdon ja alhaisen tulotason taustalla on useasti vajavaiset markkinoinnin ja liiketoimintaosaamisen taidot. Kasvu kannattavaksi on suurimmalle osalle käsiyöyrittäjistä tärkeä tavoite ja kasvu suureksi on harvojen päämäärä. (Kuisma, Laakso 2004)

Yrittäjyyden sisäistäminen ja myös kädentaitojen oppiminen ja arvostaminen lähtee jo peruskoulusta. Haastattelussa yliopisto-opiskelijat kaipasivat enemmän yrittäjyysopintoja opinto-ohjelmaan. Informaation jakamista tarjolla olevista liiketoimintaosaamiseen tähtäävistä koulutuksista ja konsultointimahdollisuuksista tulisi tehostaa. Myös kokeneempien ja aloittelevien yrittäjien välistä mentorointia tulisi kehittää siten, että siitä hyötyvät molemmat osapuolet. Yhteistyön löytäminen jo toimivan, tuotannoltaan, teknisiltä valmiuksiltaan ja kapasiteetiltaan sarjatuotantoon sopivan yrityksen, sekä uuden idean omaavan alihankintaa tarvitsevan yrityksen välillä on tärkeää.

Käsiyöyrittäjyyden kehittäminen täytyy lähteä yrittäjien tarpeesta käsin. Yrityksen elinkaaren aikana tarvitaan täsmäopastusta eri asioihin. Paras jatkuvuus hanketoiminnassa taataan siten, että toimivat yritykset ovat mukana hankkeiden suunnittelussa alusta asti ja sitoutuvat täten toimintaan. Yrittäjille hedelmällisiä ovat esimerkiksi työpajat, joissa vertaisryhmät kohtaavat. Käsiyöyrittäjiä ei tarvitse aina lokeroida vain omaan joukkoonsa, vaan vuoropuhelu myös muiden alojen yrittäjien kanssa on tärkeää. Jotkut käsiyöyrittäjät etsivät yritysconsultitkin mieluummin mahdollisimman kaukaa käsiyöalan ulkopuolelta, jotta pienyrittäjyyden peruslainsäädännön tuomat realistisesti esiin.

Lapin maaseudulla on perinteisesti saatu toimeentulo monesta eri lähteestä. Myös käsiyö voi olla yksi näistä tulonlähteistä matkailun, poronhoidon, maatalouden ja luonnon tuotteiden keruun kanssa. Monialayrittäjyys on Lapissa monelle elinehto. Sen toteuttaminen tuo monenlaisia haasteita, jotta yritystoiminta

monialayrittäjänä saataisiin sujumaan jouhevasti. Toimintamallien rakentaminen ja yrittämisen esteiden purkaminen viranomaisien kanssa vaatii kehittämistyötä.

Päämääränä on saada Lapin käsiyösektori kasvamaan ja menestymään kansainvälisesti identiteetiltään vahvana lappilaisena brändinä. Kehittämistoimenpiteillä tulee tukea olemassa olevia yrityksiä heidän elinkaarensa edellyttämässä tilanteissa. Alalle tulee saada myös uusia tekijöitä ja uusia työpaikkoja syntymään.

Kilpailukyvyyn kehittäminen tarkoittaa kokonaisvaltaista laadun ja kustannustehokkuuden kehittämistä. Lapin käsiyötuotteiden laatu tulee saada nousemaan. Laatutason nostamisessa tärkeitä painopisteitä ovat yksityiskohtiaan myöten viimeistellyt arvokkaat ja kustannustehokkaasti valmistetut tuotteet. Tavoitteena on asiakaslähtöisten tuotteiden ja konseptien kehittäminen yhdessä eri toimialojen kanssa monipuolista tutkimusta ja koulutusta hyödyntämällä. Laadulla on ymmärrettävä koko yritystoiminnan laatua, josta toimitusvarmuus on yksi tärkeä kriteeri.

- ***käsiyötoimialan yritystoiminnan kehittämisen, kasvun ja kilpailukyvyyn edellytysten luominen***

Aitous ja alkuperä voimavaraksemme

Kilpailu kansainvälisillä markkinoilla on entistä kovempaa. Tuotteen alkuperän määrittämisellä on entistä enemmän merkitystä kuluttajien arvomaailmassa. Käsiyötuotteisiin liittyvät kestävä kehitys tukevat elementit kuten eettisyys, ekologisuus ja tuotteen pitkä käyttöikä. Myös valmistusprosessien ja raaka-aineiden luonnonmukaisuus, perinteistä kulttuuria välittävät arvot ja maaseudun työllisyyttä tukevat tekijät ovat hyviä myyntivaltteja.

Tärkeimpiä erottautumiskeinojamme maailmalla on meidän aidot lappilaiset materiaalimme. Näitä ovat porosta saatava nahka, turkis ja sarvi, suomenlampaan villa, turkis ja tiheäsyinen Lapin mänty. Myös aidot luonnosta kerättävät materiaalit, kuten esimerkiksi pajut, kivet ja monet muut luonnon antimet ovat valttejamme, unohtamatta tietenkään

Lapin kultaa! Tulevaisuudessa tarvitaan tutkimus ja tuotekehittelyä, yhteistyötä luonnon-tuotteiden keruun kanssa ja materiaalien ennakoluulotonta yhdistämistä. Myös uudet tuotteet perinteisistä materiaaleista, niiden ekologisuus ja aitojen materiaalien luksus aseman hyödyntäminen... Mahdollisuudet ovat rajattomat.

Lapin käsityöperinne näyttäytyy monipuolisella tavalla maakunnan eri osissa. Alueiden erityispiirteitä tulee käyttää entistä enemmän tuoteperheiden tuotekehitykseen ja profiloitumiseen. Brändit syntyvät aidoista sisällöistä ja lappilaisten käsityötuotteiden rakentaminen on aloitettava sisältöjen kokoamisesta.

Joulupukki asuu Lapissa, joten täällä on aina joulu. Jouluun liittyvät tuotteet antavat paljon mahdollisuuksia vaikka ympäri vuoden. Joululahjan ja eettisyyden yhteys, sekä niiden merkitys tulisi hyödyntää. Joulu on täynnään satua ja eksotiikkaa.

Lapin pääkaupunkina ja yliopistokaupunkina Rovaniemen vahvuutena on design osaaminen. Rovaniemen roolia modernina design keskuksena tuleekin kehittää ja saada nuorille tekijöille näkyvyyttä. Mm. Rovaniemi design keskittymänä, Inari pohjoisimman Lapin perinteisen käsityökulttuurin kehtona ja Tornio Tornionjokilaakson käsityökulttuurin näytekkunana voisivat ottaa aktiivisen roolin arktisten alueiden käsityön ja designin tutkimus, kehittämis- ja kohtauspaikkoina. Yhteistyö yli naapurivaltioidemme rajojen tuo meille vahvuutta pohjoisen imagon, markkinoiden ja yhteistyökuvioiden luomisessa.

Käsityöalaa kehittäessämme vuoropuhelu eri alueiden kanssa on tärkeää. Tieto-taito aitojen materiaalien käytöstä sekä tiedonkulku saamelaiseen kulttuuriin kuuluvista tavoista ja perinteistä ja niiden sopivasta käytöstä ovat tärkeitä vuoropuhelun aiheita. Niin Suomessa ja etenkin ulkomailla on yllättävän vähän tietoa saamelaiskäsityökulttuurista helposti omaksuttavassa muodossa. Siitä tiedosta moni olisi kiinnostunut sekä sellaisenaan, mutta myös tuotteiden mukana tulevina tarinoina.

- lappilaisista juurista kumpuavien tuotteiden kehittäminen kansainvälisille markkinoille

Tuotantokeskeisyydestä verkostomaiseen toimintatapaan

Lappilaisten käsityöyritysten olemassa oleva ja potentiaalinen tuotantokapasiteetti on karotitettava tarkasti. Tuotantomenetelmiä eri materiaalien työstämiseen on tehostettava. Siinä tarvitaan uusien innovatiivisten oivallusten löytämistä ja käsityön tekemisen käsitteen laajentamista, jotta tuotantokeskeisyys vähenisi. Alihankinta ja verkostotuotannon kehittäminen on tärkeällä sijalla.

Lapin pitkät välimatkat aiheuttavat myös omat logistiset ongelmat, joihin tulisi löytää kustannustehokkaita ratkaisuja. Verkostoitunut valmistus onnistuu, kun yhteinen näkemys laadusta on saavutettu ja tiedonkulku yritysten välillä toimii. Liiketoimintaosaamisen karttussa ja työn organisoimisen pitkäjänteisen kehittämisen tuloksena toimitusvarmuus paranee. Lapin monialaista koulutus ja tutkimustarjontaa materiaalien työstämisessä tulee hyödyntää. Lappilaisten raaka-aineiden jalostusastetta ja laatutasoa tulee nostaa.

Korkea laatu takaa kilpailukyvyn käsityötuotteille. Parhaiten menestyvät käsityöyrittäjät Suomessa löytyvät veneiden, soitinten, urheiluvälineiden ja huonekalujen valmistamiseen keskittyneissä yrityksissä. Niissä käytetään hyödyksi teknologiaa ja laadun hiominen on viety huippuunsa. Ei määrää vaan laatua pätee monessa yhteydessä. Laadullinen kasvu on tärkeä menestystekijä.

Toimivan verkostoitumisen aikaansaaminen edellyttää veturiyrityksen tai useampien vetureiden olemassaoloa. Veturin ensisijainen tehtävä on markkinaosaaminen, eli myynnin aikaansaaminen. Myös Brändin rakentaminen, tuotesuunnittelu ja tuotanto tulee olla myös heidän ohjauksessaan. Vetureiden rahoituksen vahvistaminen on tärkeää.

- ympärivuotisen kannattavuuden ja tulosten parantuminen tuotantoon, verkostoitumiseen ja laatuun panostamalla

Koordinoinnin avulla yhteiset voimavarat tehokkaasti käyttöön

Lapissa tulee ryhtyä kehittämään käsityöyrittäjyyttä pitkäjänteisesti yhteisen koordinoinnin keinoin. Erityisesti liiketoiminnan kehittämi-

seen, muotoiluun sekä viestintään ja markkinointiin tarvitaan erityisosaamista ja koordinaatioita.

Alalle tarvitaan toimialakoordinaattori, joka toimii yhteyshenkilönä yrittäjien, rahoittajien, koulutusorganisaatioiden, järjestöjen, yhdistysten ja eri hankkeiden välillä. Yhdessä kehittämistyöryhmien kanssa hän toimii myös visionäärinä alan kokonaisuuksia hahmottaen ja eri toimialojen välisen yhteistyötä organisoimalla. Alalle tulee rakentaa yhdessä muiden luovien alojen kanssa sähköinen kohtaamispaikka. Sieltä löytyy yritysrekisteri, tuotantopörssi, alan ajankohtainen tiedotus.

Tavoitteena on saada eri organisaatioiden tietotaito ja yrittäjien tarpeet kohtaamaan - resurssit tehokkaampaan käyttöön. Parhaiten tämä onnistuu kokoamalla lappilainen alan osaaminen klusterimaisesti saman sateenkaaren alle. Näin toimimalla voivat käsityöyrittäjät viedä parhaiten alansa kehitystä eteenpäin. Tieto oman ja siihen läheisesti vaikuttavien toimialojen toiminnasta, kehityksestä ja tulevaisuuden näkymistä on tärkeää.

- **tehokas viestintä käsityöyrittäjien ja yhteistyökumppaneiden välillä koordinaation avulla**
- **tietokantapalvelu käsityöyritysten käyttöön**

Ovet auki kansainvälisille markkinoille

Runsas matkailijamäärä luovat meille mahdollisuuden tehdä vientiä paikan päällä. Sen lisäksi mielenkiintoisena ja onnistuneena matkailukohteena saavutettu imago luo pohjaa myös muidenkin kuin matkamuistoihin liittyvien tuotteiden markkinointiin ja myyntiin kansainvälisesti.

Kansainvälisyys ja maiden rajat ylittävä yhteistyö on kuulunut lappilaiseen elämään jo aikojen alusta lähtien. Tärkeää on toimia yhtenä Kalotin ja Barentsin alueen toimijana ja etsiä yhteistyökumppaneita tältä alueelta. Se on osa meidän vahvaa pohjoista ja arktista identiteettiämme. Sen tulee näkyä myös tuotteidemme markkinoinnissa.

Jatkuva, toimiva keskusteluyhteys asiakaskuntaamme Suomessa ja muualla maailmassa on myynnin ja markkinoinnin kannalta välttämätöntä. Brändimme imagoa tukevien jake-

lukanavien kehittäminen ja laajentaminen kotimaassa ja ulkomailla vaatii kontaktien luomista, ylläpitoa ja bisnesvainua. Jotta toimintatapojen muutokset ja uusien innovaatioiden syntyminen mahdollistuu, on osattava nähdä hulluimmatkin ajatukset osana menestysstrategiaa.

Markkinoinnin kehittäminen vaatii asiantuntijuutta, valtakunnallista yhteistyötä ja uusien ennakkoluulottomien ratkaisujen löytämistä - segmentoinnin täsmentämistä. Markkinointi-innovaatiot, kuten oikeat kohderyhmät ja markkinointikanavat ovat taloudellisesti jopa teknologisia innovaatioita merkittävämpiä (Stenlund 2004). Yhteisten messuosallistumisien rinnalle tulee kehittää uusia markkinointikonsepteja ja yhteistyökumppaneita. Uusien ja innovatiivisten kärkituotteiden esille nostaminen luo alalle uskottavuutta.

Yrityksien valmistuskapasiteetin ja toimitusvarmuuden lisääntyessä nettimyyni ja markkinointi tulee olemaan yksi varteenotettava kanava. Oman brändin synnyttäminen vaatii voimavaroja ja erityisesti pienet ja erikoistuneet yritykset tarvitsevat siinä tukea. Yhteisen Lappi – elämän voimaa brändin tunnettuus, löydettävyys ja voimavarat kannattaa hyödyntää myös käsityötuotteita markkinoitaessa. Yrittäjien oman yrityksen markkinointitaitoja tulee vahvistaa.

- **lappilaisen käsityön profiilin nostaminen ja myynnin kasvattaminen markkinointitoimenpiteiden avulla**

Käsityömuotoilu tärkeäksi osaksi Lappin matkailun vetovoimaa

Elinkeinona matkailu on maailman nopeimmin nouseva ala. Tarjonnan kasvaessa matkailijoista tulee entistä vaativampia ja laatuvaativampia. Tehokkaan elämän ja kaupungistumisen kasvaessa Lappi tarjoaa mahdollisuuden päästä helposti hiljaisen luonnon keskelle. Matkailijoita ei voi enää segmentoida yksinkertaisin esim. ikään perustuvien profiilien mukaan, vaan enemmänkin elämäntapaan, harrastuksiin, kulttuurikiinnostukseen ja erilaisiin ”heimoihin” kuulumiseen. Matkailu on osa arjen viettoa. Erikoistumisen vaatimukset nousevat. Design/boutique hotellit yleistyvät maailmalla. Erilaiset teemat on

määritelty tarkkaan sekä hotelli-, ravintola- ja ohjelmapalveluissa. Matkailun tarpeiden mukaisessa sisustuksessa ja myynissä olevilla tuotteilla on silloin tärkeä rooli osana viimeistelyä kokonaisuutta

Tekeminen, tuunaaminen, pipojen virkkaaminen, ym. käsin itse tekeminen on muotia. Ihmiset kaipaavat konkreettisten tuotteiden aikaansaamista ja prosessia, mikä siihen liittyy. Yhä useampi matkailija haluaa tehdä itse käsillään jotain. Se voi olla vain nopeasti oman matkamuiston tekeminen tai viettäminen kokonaisen viikon opettelemalla vaikkapa korun teon takomalla entisajan seppien tapaan. Joillekin riittää pelkästään se, että pääsee näkemään miten tuote valmistetaan. Hyvinvointiin, virkistymiseen ja terapeuttiseen toimintaan liittyvät palveluille on tarvetta. Tämä on nouseva ala, jonka tuote- ja palvelukonseptien kehittämisessä kannattaa olla mukana.

Käsityötuotteen saaminen osaksi matkapakettia, ohjelmapalvelupakettia ja liikelahjapakettia on tärkeää. Erilaisten tarpeiden, ideoitten, toimintatapojen ja yhteistyön löytäminen vaatii matkailun, luonnontuotealan ja käsityöalan ammattilaisten välistä yhteistä suunnittelutyötä. Tässä yhteistyössä moniaistisuus tulee monipuolisesti hyödynnettyä. Muotoiluosaamisen ja käsityötaidon tehokkaammalle käytölle on Lapin matkailusektorilla paljon työsarkaa.

- ***käsityön tekeminen ja esteettisesti kauniit sisustusympäristöt matkailijoiden koettavaksi***

Lappi – vahva ja uutta luova design brändi

Muotoilun näkyminen vain lopputuotteessa ei riitä, vaan sen tulee näkyä kokonaisvaltaisesti yrityksen toiminnassa. Muotoilun avulla löydetään ratkaisu kuluttajan ongelmaan tai tarpeeseen. Muotoilun ja teknologian yhdistämisellä on mahdollista saada aikaan uusia tuoteinnovaatioita, ja sitä kautta myös tuotannon laatu ja tuottavuus paranee.

Käsityöalan uusiutumisen kannalta nuoret, opiskelunsa päättävät, sekä lappilaiset että lappilaistuneet nuoret ovat meille elintärkeitä. Heidän mielipiteitään ja näkemyksiään tulee kuunnella ja antaa heille mahdollisuus ja tuki toteuttaa unelmiaan. Esimerkkejä jo on tänne sesonkityöhön tulleista ja tänne palanneista lappilaisista nuorista, jotka ovat ryhtyneet yrittäjiksi. Tehkäämme tästä enemmän tapa kuin poikkeus. Väen ikääntyessä meidän tulee tehdä kaikkemme, että saamme luotua Lapista luovan ja houkuttelevan paikan, jossa halutaan pysyä tai jonne halutaan palata maailmalla käynnin jälkeen. ”Yleisesti nuoret näkevät, että yrittämisen tulisi olla markkinointilähtöisempää sekä enemmän positiivisia mahdollisuuksia kuin vaaroja näkevä. Nuori yrittäjä on kyseenalaistaja, joka vahvistaa jokaista ajattelemaan itse.” (Tällainen Lappi me tehdään s. 19)

Lappilaisten käsityötuotteiden voima ja kulmakivi on luova suunnittelu. Muotoilun ja käsityön ammattilaisia, joilla on jo hyviä tuotteita, joita kehittää eteenpäin, tulee tukea tuoteistamisessa, markkinoinnissa ja kansainvälistymisessä. Muotoilua ja siihen liittyvää tutkimusta, koulutusta, informaatiota ja neuvontaa tulee tukea ja edistää. Uusiutuminen on elinehto ja siihen tarvitaan muotoilua. Yksi osa markkinoiden tutkimista on trenditutkimuksien ja hiljaisten signaalien seuraaminen. Tuloksena niistä voidaan löytää uusia ja innovatiivisia ratkaisuja. Lappilaisen kulttuurin tuotteistamisessa, matkailussa ja koko maakunnan imagon rakentamisessa tulee ottaa huomioon muotoilu ja graafinen suunnittelu. Esteettiset arvot kaikissa muodoissaan ovat tämän päivän kilpailukeino, jonka me Lapissa voisimme ottaa erityisen kehityksen kohteeksi ja luoda siitä käyntikorttimme maailmalla.

Muotoilu voi myös olla selkeästi perinteen pohjalta suunnittelua. Siinä onnistuminen vaatii syventymistä aihealueeseen, sen sisälle pääsyä. Jos perinne aineistoa käytetään pinnallisesti, tuotemerkille/tuotteelle ei synny syvyyttä, sanomaa ja erottautumiskykyä. Jokaiselle tuotteelle täytyy rakentaa juuret, jotta myyvä tuote syntyy. Nämä ovat tuotesuunnitteluun ja tuotekehitykseen liittyviä asioita, joihin voidaan pureutua myös koulutushankkeiden avulla. Perinnekerauaineisto voidaan näin ottaa harkitusti käyttöön arvoja kunnioittaen. Lopputuotteessa voi olla vain melkein

huomaamaton häivähdys alkuperäistä ”perinneidea” jäljellä, mutta se on sen kantava voima. Käsityönä valmistetut tuotteet arktisin elementein ja aihemaailmoin tuovat mehuakaan kontrastin teknisiin urheiluvaatteisiin yhdistettynä. Lapin värit sekä luonnossa että perinnetuotteissa ovat oiva aarrearkku, mistä ammentaa.

Lapin positiivisten mielikuvien vahvistaminen median keinoin on tärkeää. Vahvan brändin rakentamista Lapin vahvuuksien ja erottautumiskeinojen löytämistä käsityötuotteisiin tulee tukea. Siihen kuuluu laadukkaitten tuotteiden esilletuominen niille sopivilla foorumeilla, uusien keinojen ja kanavien etsiminen, trendien seuraaminen ja niiden soveltaminen meidän oloihimme.

Lappilaiset käsityöläiset asuvat hajallaan eri puolilla Lappia. Heidät ja heidän tuotteensa tulee personoida visuaalisin ja tarinoiden keinoin, jotta heidän tuotteensa tulevat nähdyksi ja löydettyksi ja koetaan kiinnostaviksi markkinoilla. Toimintatapojen benchmarkkaus sekä valtakunnallisesti että kansainvälisesti on tärkeää.

- **muotoilun huomioon ottaminen yritystoiminnan koko toimintaketjussa**

Tutkimustieto ja koulutus kohtaavat yrittäjien tarpeet

Käsityötoimialasta on kerätty valtakunnallisesti ja alueittain runsaasti tutkimustietoa viime vuosien aikana. Tutkimustiedon avulla

on löydetty ne alan pullonkaulat, joiden poistamiseen tulee panostaa. Tutkimustietoa tarvitaan jatkossakin, jotta alan kehitystä pystytään seuraamaan. Jotta alan kehitystä voitaisiin tehokkaasti seurata, käsityöyrittäjien rekisteröintitapaa Irlannin mallin mukaan tulisi harkita.

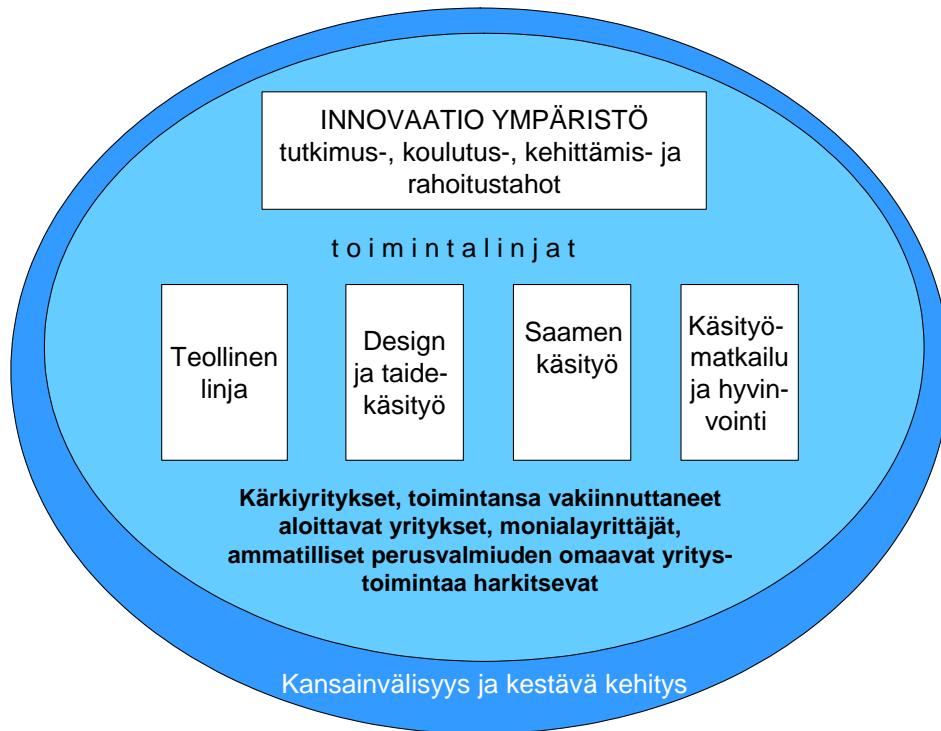
Olemassa olevien yrittäjien jatkokoulutusmahdollisuuksien kehittäminen on tärkeää. Esim. verkossa tapahtuva koulutus on hyvä vaihtoehto kiireisille yrittäjille erityisesti pitkien välimatkojen Lapissa. Tutkimustiedon ja koulutuksen jalkauttamiseen käytännön tasolla ja ymmärrettävällä kielellä tulee pyrkiä. Mentoringityyppinen koulutus, jossa tarkoituksena on löytää objektiivisesti arvioituna omat vahvuudet ja tunnistaa tavoitettavissa olevat markkinat olisi oleellisin apu taipaleensa alussa oleville yrittäjille.

Vuoropuhelua ja yhteistyötä koulujen ja yrittäjien välillä tulisi syventää, jotta uudet ideat ja valmistus saataisiin kohtaamaan. Opiskelijoiden työharjoittelun tukemiseen tulee panostaa.

Käsityöyrittäjille suunnattujen neuvonta ja yritysvalmennuksen ja käsityöalalle valmistavan koulutuksen kehittäminen vaativat toimenpiteitä. Alueen käsityökulttuurin tutkimusta tulee tukea ja tutkimustiedon parempaan hyödyntämiseen tulee panostaa.

- **alan koulutuksen ja tutkimustyön tukeminen ja tutkimustiedon saatavuuden parantaminen**

4 NELJÄ TOIMINTALINJAA



Tulevaa Lapin käsityöalan toimenpideohjelmaa varten toimiala jaetaan neljään eri toimintalinjaan. Toimenpiteet eri toimintalinjoille ja eri kehitysvaiheissa oleville yrityksille räätälöidään siten, että heidän tuotteidensa ja palvelujensa saatavuus saadaan mahdollisimman nopeasti parannettua.

- 1) teollinen linja
- 2) design ja taidekäsityö
- 3) saamenkäsityö
- 4) käsityömatkailu ja hyvinvointi

(puoli)teollinen valmistus:

valmistus tapahtuu sarjatuotantona tarvittavia apuvälineitä käyttäen

- yritys toimii alihankkijana osavalmistajana tai valmistaa tuotteen loppuun saakka tilaajayritykselle
- valmistajalla voi myös olla valmistamalleen tuotteelle oma tuotemerkki ja markkinointi
- käyttää osan tuotantokapasiteetistaan oman tuotteen valmistukseen ja osan alihankintaan
- osaamisen painopiste valmistuksessa
- myyntikanavat: tukkumyynti, oma vähittäismyynti

- ensisijaisena kehittämistarpeena tuotantoon liittyvät asiat

design ja taidekäsityö:

valmistaa sekä piensarjatuotantoa että uniikituotantoa

- valmistaa tuotteen joko alusta loppuun asti itse tai teettää osan alihankintana
- myyntikanavat etupäässä suoramyynti, näyttelyt, galleriat ja valikoidut jälleenmyyjät
- osaamisen painopiste tuotesuunnittelussa ja taiteen tekemisessä
- mahdollisuudet käsityö-, kulttuuri- ja hyvinvointimatkailussa
- muotoilu on kilpailuetu ja uudistava tekijä kaikille toimintalinjoille
- ensisijaisena tarpeena myyntipaikat ja näkyvyys

saamen käsityö:

- saamen käsityö eli duodji on perinteisesti kulttuurin ja elinkeinojen osana tehtävää tarve-esineiden valmistusta.
- saamen käsityö voidaan jakaa perinteisistä materiaaleista perinteisillä menetelmillä valmistettuihin tuotteisiin,

taidekäsityöhön ja pienteolliseen tuotantoon.

- Sami Duodji on myyntikanava ja aitoustakuu saamelaiselle käsityölle.
- Saamelaisalueen koulutuskeskus vaalii perinteisen käsityön osaamisen säilymistä.
- SAKK tukee sekä perinteestä kumpuavaa muotoilua ja kustannustehokkaan valmistamisen kehittämistä painottamalla yrittäjyyttä tukevia opintoja.
- SAKK on portti arktisten alueiden käsityöntekijöiden yhteistyölle.
- ensisijainen tarve tuotannon kehittämiseen, markkinointiin, arvostuksen ja kulttuurillisen tiedonvälityksen lisäämiseen sekä saamenkäsityön perintetiedon ja taidon tallentamiseen

käsityömatkailu ja hyvinvointi:

- työnäytökset ja ohjelmapalvelut, jotka tarjoavat matkailijalle käsityön harrastusmahdollisuuden
 - käsillä tekemiseen suuri kiinnostus matkailun ohjelmapalveluna
 - kehittämistarpeita: ohjelmapalvelu kokonaisuuksien kehittäminen ja hinnoittelu
- työkykyä ylläpitävä harrastustoiminta työyhteisöille
 - vaihtoehto työnantajan tarjoamille liikuntapalveluille
- viriketoiminta, apuvälinetuoanto ja hyvinvointipalvelutyö sosiaali- ja terveydenhuollossa räätälöitynä erityisryhmille
 - mahdollinen kehittämis- ja tuoteistamiskohde sosiaali- ja terveysalan hankkeiden yhteydessä esim. ikääntyvien viriketoiminnassa ja masennuksesta kärsivien terapiahoidossa

LOPUKSI

Tämän kehittämisstrategian punainen lanka voi toteutuessaan tuottaa tulevaisuudessa seuraavanlaisen päiväkirjamerkinnän :

Huhtikuun 23. päivä 2013 blogit.travel/Mary

”Palasin juuri Suomen Lapista. Matkustimme sinne naisporukalla junassa. Mahtavaa: ei tarvinnut lentää mihinkään kauas vaan nautimme leppoisasta matkanteosta pohjoiseen. Hyppäsimme junaan sateisessa Pietarissa sukset kainalossa. Perillä meitä odotti taianomainen lumimaisema ja niin puhdas ilma.

Kaikki lähti oikeastaan siitä kun ystäväni Anna oli löytänyt taivaallisen kauniin käsilaukun moskovalaisesta putiikista. Laukun etiketistä löytyi hurmaava tarina Lapissa asuvasta valmistajasta. Hänen yhteystietojensa avulla löysimme tiemme Lapin matkailusivuille. Matkapaketin ostaminen netissä ohjelmineen kaikkineen sujui leikiten.

Hiihdimme aurinkoa ahmien, biletimme, nautiskelimme hiljaisuudesta, eksoottisista kylvyistä ja villedistä marjoista. Ja uskomatonta: onnistuin tekemään pienen poronnahkaisen kukkaron aivan omin käsin!

Ensi kerralla haluan nähdä keskiyön auringon ja varata enemmän aikaa – vaikkapa oman rummun valmistamiseen. Ja valvoa yötä päivää...

Täytyy myöntää, että matkalaukut purettuani kotini sisustus muuttui melkoisen arktiseksi ja korujakin tuli hankittua joka lähtöön.”

LÄHDELUETTELO

Yrittäjäkyselyyn vastanneet yrittäjät ja kaikki haastatellut henkilöt

Työryhmät:

Käsite -hankkeen ohjausryhmä:

Ritva Hannuniemi-Pulska, Vauhtitassu

Maiju Hyry, Lapin liitto

Maria Keskipoikela, Lapin yliopisto

Aune Koskiniemi, Crafts & Design

Irja Mäkitalo, Proagria Lappi

Pirkko Saarela, TE-keskus

Birgitta Sassi, Lapin käsi- ja taideteollisuus ry

Jaana Moona, Lapin liitto

Käsite hankkeen sparrausryhmä:

Irma Annanpalo, teollinen muotoilija

Juha Janger, Taigakoru Oy

Tytteli Karvonen-Juntura, TE-keskus

Hemmo Koskiniemi, Netco -projekti

Aila Kumentola, Lapin yliopisto

Minna Kurttila, Lapin Markkinointi Oy

Kikka Laakso, Pohjoisimman Lapin leader ry

Marja Seliger, Lapin yliopisto

Juhani Tapio, Outokaira tuottamhaan ry

Juha Tuulaniemi, Lapin yliopisto

Kirjalliset lähteet:

Haataja Christa, Janger Juha, 2001: Lapin käsi-

työyrittäjyyden toimintaympäristö 2000, Lapin liitto

Haataja Christa, Janger Juha, 2001: Lapin käsi-

työyrittäjyyden jälleenyntyselitys 2001, Lapin liitto

Heikkilä Darja, Kyläniemi Hanna, 2004, Raito, Lapin maakuntamuseo

Janger Juha, Sassi Birgitta, 2000: Lapin käsi-työyrittäjyyden rakenneselvitys 2000, Lapin käsi- ja taideteollisuus ry

Janhila Leena, Kylänen Mika, 2005: Toimialaselvitys, Lapin elämystoimialat 2003, Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus

Kairamo Helena, 2005: Lapin matkailun lähitulevaisuus 2010-2015-2020, Tutkimus matkailun trendien vaikutuksesta Lappiin, Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus

Keski-Suomen liitto, 2002: Keski-Suomen käsi/pienteollisuuden kehittämissuunnitelma

Keski-Suomen liitto, 2003: On luovan toiminnan aika, Luovan toimialan kehittäminen Keski-Suomeen, esiselvityksen loppuraportti

KTM julkaisu 36/2006: Käsillä yrittäminen, Käsityöalan yrittäjyyden kehittämissuunnitelma 2007-2013
KTM:n julkaisu 21/2006, Suomen matkailustrategia vuoteen 2020 & Toimenpideohjelma vuosille 2007-2013

Kuisma Hanna, Laakso Seppo, 2004: Käsityötuotanto pääkaupunkiseudulla, selvitys käsityötuotannon ammattilaisista ja yrityksistä sekä heidän näkemyksiään alasta, Uudenmaan liitto

Kälviäinen Mirja, Käsityö – yrittäjyys – hyvinvointi, uusia liiketoimintapolkuja, KTM julkaisu 9/2005

Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus, 2001: Joulun sisältötuotanto

Lapin liitto, 2003: Lapin Matkailustrategia 2003-2006

Lapin liitto, 2005: Tällainen Lappi me tehdään! Maakunnan nuorten ohjelma

Lith Pekka, Käsityöyrittäjyys Suomessa 2000-luvulla, Yritykset ja keskeiset kehityslinjat, KTM julkaisu 10/2005

Luutonen Marketta, Äyväri Anne, 2002: Käsintehy tulevaisuus – näkökulmia käsityöyrittäjyyteen, Sitran raportteja 24

Lähteenmäki Maria, 2006: Alueiden Lappi, Lapin yliopistokustannus

Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2002: Pohjois-Pohjanmaan käsi- ja taideteollisuuden kehittämissuunnitelma

Seppälä Pauliina 2007, Deko lehti 1/2007, s.22

Talvitie Marjukka, 2000: Lumon tulet, Lapin yliopiston julkaisu

Vehkasalo Jaana, 2006: Käsityön ja matkailun verkostot, Taito Group

www sivuja:

www.ccoi.ie (Crafts Council of Ireland)

www.ktm.fi

www.laatumerkki.fi

www.luovapaja.fi

www.ornamo.fi

www.proto.fi

www.taitoverkko.fi

www.designforum.fi

www.yrityssuomi.fi

LIITE 1

**Käsityöryitykset toimialoittain Lapin läänissä Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaik-
karekisterin mukaan 2004**

Toimiala- koodi	Toimialan nimi 2002 (nace 2002)	Yrityksiä lkm	Henkilöstö lkm	Liikevaihto 1.000 euro
	Kaikki alle 10 työntekijän käsityöryitykset yhteensä	294	331	38 750
17210	Puuvillakankaiden kudonta	2		
17250	Muiden kankaiden kudonta	1		
17300	Tekstiilien viimeistely	4	3	227
17401	Sisustustekstiilien valmistus	9	5	483
17510	Mattojen valmistus	5	9	1 217
17530	Kuitukankaiden valmistus	1		
17540	Muiden tekstiilituotteiden valmistus	6	3	322
17600	Trikooneulosten valmistus	1		
17720	Neulepuseroiden, -takkien ja sen kaltaisten tuotteiden valmistus	8	5	237
18100	Nahkavaatteiden valmistus	9	5	428
18210	Työvaatteiden valmistus	1		
18220	Muiden päällysvaatteiden valmistus	7	3	189
18240	Muiden vaatteiden ja asusteiden valmistus	28	22	2 561
18300	Turkisten muokkaus ja turkistuotteiden valmistus	11	22	2 943
19200	Laukkujen, satuloiden yms. tuotteiden valmistus	7	12	346
19300	Jalkineiden valmistus	1		
20301	Puutalojen valmistus	9	24	4 231
20309	Muu rakennuspuusepäntuotteiden valmistus	25	44	6 682
22220	Muu painaminen	13	31	2 704
26210	Keraamisten talous- ja koriste-esineiden valmistus	6	5	393
26700	Kivituotteiden valmistus	7	9	969
28400	Metallin takominen, puristaminen ja meistäminen	2		
28620	Työkalujen valmistus	10	11	2 677
28750	Muiden metallituotteiden valmistus	14	13	1 230
35110	Laivojen valmistus ja korjaus	2		
36110	Tuolien ja istuinten valmistus	2		
36120	Muiden toimisto- ja myymäläkalusteiden valmistus	2		
36130	Muiden keittiökalusteiden valmistus	15	18	3 865
36140	Muiden huonekalujen valmistus	20	19	1 607
36220	Jalokivikorujen ja muiden kultasepäntuotteiden valmistus	9	5	463
36300	Soitinten valmistus	3	5	224
36400	Urheiluvälineiden valmistus	4	2	162
36500	Pelien ja leikkikalujen valmistus	1		
36610	Epäaitojen korujen valmistus	1		
36630	Muulla luokittelematon valmistus	18	21	2 027
52710	Jalkineiden ja nahkatuotteiden korjaus	9	8	580

LIITE 2

INNOVAATIOTOIMIJIAT

- Lapin TE-keskus
- Lapin liitto
- Lapin lääninhallitus
- kuntien ja kaupunkien elinkeino-osastot ja –yhtiöt
- Pro Agria Lappi, Maa- ja kotitalousnaiset
- Paliskuntain yhdistys
- PROTO – Pohjois-Suomen taideteolliset suunnittelijat ry
- Yritys Suomi verkkopalvelu
- Finpro: kansainvälistymispalvelut
- TEKES, Finnvera, Sitra, Teollisuus sijoitus
- Suomen keksintösäätiö
- Toimintaryhmät:
 - Outokaira tuottamhan ry
 - Peräpohjolan kehitys ry
 - Kyläkulttuuria Tuntureitten Maasta
 - Pohjoisimman lapin Leader

- Oppilaitokset:
 - Lapin ammattiopisto
 - Lapin maakuntakorkeakoulu
 - Lapin yliopisto
 - Länsi-Lapin instituutti
 - RAMK
 - Saamelaisalueen koulutuskeskus



LAPIN LIITTO

PL 8056, Hallituskatu 20 B, 96101 ROVANIEMI
puh. (016) 3301 000, fax (016) 318 705

www.lapinliitto.fi

